
Kyrkomötet
Motion 2016:59
av Tomas Jansson

Huvudgudstjänstens förekomst

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda bestämmelserna för huvudgudstjänstens firande i pastorat.

Motivering

I de olika förslagen till ny kyrkohandbok har många av gudstjänstens moment varit fakultativa. Detta har lett till en situation där söndagarnas gudstjänster ser mycket olika ut i olika församlingar. Det historiska liturgiska arvet i vår kyrka håller snabbt på att förskingras. Igenkänningen försvinner när kyrkomedlemmen besöker gudstjänster i olika delar av vårt land. Vår kyrkas gudstjänsttradition utarmas i rask takt. Redan idag, efter några få år av handboksprövning, har Högmässa blivit en sällsynthet i majoriteten av landets församlingar och ersatts av en disparat flora av förkortade gudstjänstvarianter. Det börjar bli tveksamt om vi kan tala om ett gemensamt gudstjänstliv i Svenska kyrkan längre.

Ett sätt att förhindra denna utveckling är att i kommande handboksförslag låta färre moment vara fakultativa i huvudgudstjänst än i mässa/gudstjänst. Men för att detta instrument ska vara tillgängligt behöver regelverket för huvudgudstjänst ses över.

I kyrkoordningen 17 kap. 3 § står att läsa:

I varje församling som inte ingår i ett pastorat och i varje pastorat ska det firas en huvudgudstjänst alla söndagar och kyrkliga helgdagar om inte domkapitlet för visst tillfälle har medgivit något annat.

För ett pastorat ska domkapitlet i församlingsinstruktionen besluta vad som ska gälla beträffande huvudgudstjänster i församlingarna.

Det är alltså möjligt att fira huvudgudstjänst i bara en av pastoratets församlingar. Vi har sedan organisationsförändringen 2014 fått se ett växande antal stora pastorat, där pastoratens omfång ofta är desamma som kommunernas. Det råder en växande trend att i församlingsinstruktionen ange att huvudgudstjänst firas i en av pastoratets kyrkor. Detta trots att söndaglig gudstjänst firas i många eller alla av pastoratets kyrkor.

Motivet för detta kan vara en önskan att skapa lokala och förenklade gudstjänster. Men priset vi får betala är som sagt att Svenska kyrkans gemensamma gudstjänstliv försvinner.

Motivet kan också vara ekonomiskt. Endast vid huvudgudstjänst måste riks- och stiftskollekter upptas. I de andra kyrkorna kan man då ta kollekt till lokala ändamål istället.

Bakgrunden till nuvarande reglering kring huvudgudstjänst i kyrkoordningen är de små landsbygdsförsamlingarnas behov. Enligt tidigare reglering var ett av kriterierna för att vara församling att huvudgudstjänst skulle firas varje sön- och helgdag. Detta ändrades till att detta firande sker i pastoratet, enligt citatet ovan. Det räcker alltså med att huvudgudstjänst firas en av pastoratets kyrkor. Fördelen med denna ändring var att små församlingar kunde bevaras. Man behövde inte slå samman församlingarna till en enda p.g.a. gudstjänstkriteriet.

Slutsatsen av ovanstående resonemang är att huvudgudstjänstens firande är på väg att bli en sällsynthet i Svenska kyrkan. För att undvika denna utveckling bör kyrkostyrelsen ges i uppdrag att se över kyrkoordningens regelverk för huvudgudstjänst. Det är att lägga märke till att detta inte kan ses som en del i handboksarbetet. Huvudgudstjänstens förekomst regleras separat i kyrkoordningen.

En möjlig lösning kan vara att i kyrkoordningen ange att om bara en gudstjänst firas i en församling en sön- eller helgdag så ska den firas som huvudgudstjänst. Men kyrkostyrelsen bör ges fria händer att utreda frågan.

Rättvik den 25 juli 2016

Tomas Jansson (-)